

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Innspill til stortingsmelding om profesjonsutdanninger

Utdanningsforbundet er glad for at regjeringen har varslet en stortingsmelding om profesjonsutdanningene. Dette er en god anledning til å sette søkelyset på forhold som i særlig grad bidrar til kvalitet i profesjonsutdanninger, som på en del områder avvike fra disiplinutdanninger. Våre innspill vil først og fremst knyttes til lærerutdanningen, men vi tror at mye av det vi omtaler også kan ha relevans for andre utdanninger for profesjoner som ivaretar et særskilt mandat i et samfunn.

Vi mener at det er særlig viktig at det offentlige bygger lærerutdanningene ut fra en visjon om at dette er den viktigste institusjonen for å ivareta og utvikle læreres kunnskapsbase og kunnskapen om barnehage og skole.

God lærerutdanning for hele karrieren

Utdanningsforbundet mener at det må legges til rette for flere tiltak som bidrar til mer samarbeid mellom barnehage og skole, og lærerutdanning, et samarbeid som styrker partnernes/aktørenes kompetanse om hverandre. Dette er avgjørende for å ivareta og utvikle læreres profesjonskunnskap, og å utvikle barnehage, skole og lærerutdanningene. Studentenes praksisopplæring er en viktig arena for dette samarbeidet, men også gjennom praksisrettet forskning og utviklingsarbeid, utvikling av etter- og videreutdanningstilbud, og andre samarbeidsrelasjoner kan dette samarbeidet styrkes og utvikles. Mye arbeid og mange tiltak er gjennomført for å styrke samarbeidet, men dette arbeidet tar tid og ser ut til å være vanskelig. I de seinere årene har samarbeidsrelasjonen mellom barnehage og skole, og lærerutdanning vært i utvikling. Det er likevel fremdeles et godt stykke igjen før en kan omtale samarbeidet som «balansert» og «likeverdige». Vi har derfor jevnlig behov for nye tiltak med formål å styrke samarbeidet og bidrar til mer profesjonsrettede og praksisorienterte lærerutdanninger.

Utdanningsforbundet mener at det fortsatt er behov for å prioritere arbeidet med å videreutvikle praksisopplæringen før en starter arbeidet med større endringer av praksisopplæringens omfang og organisering. Et mål for en stortingsmelding må være tiltak for hvordan praksisfelt og lærerutdanning i større grad kan ta ansvar for oppgaver sammen. Et samarbeid som foregår innenfor rammer der lærerutdanningsinstitusjonene i fremtiden også skal være juridisk ansvarlig for lærerutdanningene, inkludert praksisopplæringen. Dette gjelder samarbeid på nasjonalt nivå om rammeplaner og retningslinjer, samt samarbeid mellom

praksisfeltet og lærerutdanningsinstitusjon om generelle og spesifikke forhold i de lokale lærerutdanningene.

Rekruttering til lærerutdanningene og beholde lærere i yrket

Læremangelen i er stor, spesielt i skolen. Mange steder i landet er det også mangel på barnehagelærere. Rekrutteringen til lærerutdanningene har sunket de siste årene og for mange nyutdannede velger å ikke jobbe som lærer. Antallet som ansettes i lærerstillinger uten godkjent lærerutdanning er økende. I sektoren har vi pågående arbeid for å rekruttere til utdanningene og beholde lærere i yrket. Prosjektene er gode og relevante, men ikke tilstrekkelig. Vi må tenke nytt og rekruttere på nye måter. Rekruttering til lærerutdanningene og å beholde lærere i yrket er et relevant tema for stortingsmeldingen.

Gode lærerutdannere

Akkurat som læreren er nøkkelen til en god skole og barnehage, er lærerutdannere nøkkelen til god lærerutdanning. Lærerutdannere må ha både høy akademisk kompetanse og profesjonskompetanse.

Rekruttering av ansatte i lærerutdanningene med profesjonskompetanse

I dag kan mange av våre medlemmer melde om en bekymring for at det er lettere å rekruttere lærerutdannere med akademisk kompetanse forstått som en disiplinær doktorgrad, enn med profesjonskompetanse. Profesjonskompetanse kan i denne sammenhengen være en lærerutdanning og yrkeserfaring fra barnehage eller skole. Førstestillingskompetanse oppnådd på grunnlag av FoU-arbeid i eller om barnehage eller skole vil være en styrke. Teknisk sett er det mulig å rekruttere lærere fra barnehage og skole direkte til rekrutteringsstillinger i lærerutdanningene. Men dagens ordninger fungerer ikke tilstrekkelig etter hensikten. Tre år anses som for kort tid til å fylle kompetansekravene. Det er behov for et rekrutteringsløp bedre tilpasset profesjonsutdanningene. Det må utvikles en ordning der lærere i barnehage og skole, uten på forhånd gjennomført FoU-arbeid, kan bli merittert og få opprykk. I denne sammenhengen kan ordninger der lærere kan dokumentere utviklingsarbeid i barnehage eller skole som del av sin pedagogiske- eller utviklingsmappe vurderes.

Fagmiljøet tilknyttet studietilbudet skal ha relevant og oppdatert kunnskap fra praksisfeltet

I studietilsynsforskriften § 2-3-7 Krav til fagmiljø, stilles det krav om at «i studietilbud med obligatorisk praksis skal fagmiljøet tilknyttet studietilbudet ha relevant og oppdatert kunnskap fra praksisfeltet i takt med utviklingen av praksisfeltet. Med «relevant kompetanse» menes relevant faglig kunnskap og veiledningskompetanse.» Utdanningsforbundet mener dette kravet er viktig og avgjørende for å utdanne gode profesjonsutøvere. Kravet må få større oppmerksomhet og vi savner tiltak som styrker og bygger opp under kravet. Vi ser en utvikling i retningen av at stadig flere av de som ansettes i lærerutdanningene ikke har lærerutdanning og erfaring fra læreryrket. Det vil dermed være vanskeligere for disse lærerutdannere å gjøre utdanningen tilstrekkelig profesjonsnær og relevant for studentene. Det er behov for en tydeliggjøring og diskusjon om hva relevant og oppdatert praksis er, og hvem som skal besitte denne. En må kunne forvente at lærerutdanningsinstitusjonene har gode langsiktige planer for rekruttering og kvalifisering av personer med profesjonskompetanse og profesjonserfaring til lærerutdanningene.

Det kan også se ut som om lærerutdanningens meritteringsordninger favoriserer den akademiske kompetansen, på bekostning av profesjonskompetansen. Stortingsmeldingen bør drøfte vektingen av ulike kompetanser i profesjonsutdanninger, og ta stilling til om det bør tas

særlige hensyn til kompetanseoppbygging i lærerutdanningene. Meldingen bør bidra til konkrete tiltak for å sikre begge former for kompetanse.

Flere undervisningsfag i lærerutdanningene

Utdanningsforbundet har de siste årene fått bekymringsmeldinger fra medlemmer og tillitsvalgte som mener at lektorutdanningen, grunnskolelærerutdanningene og praktisk-pedagogisk utdanning inneholder for få undervisningsfag.

Kompetansen til en nyutdannet lærer skal være innrettet slik at den dekker et mangfold av elever og deres behov. I dette ligger en forventning om at læreren har høy kompetanse og er faglig og didaktisk sterk. Det er derfor viktig med et visst omfang av undervisningsfag i utdanningene. Få undervisningsfag og sammensetningen av undervisningsfag læreren har fører til at det kan være vanskelig for kommunene/fylkeskommunene å tilby full stilling i fagene den enkelte lærer har i utdanningen. Lærere må dermed undervise i fag de ikke har i lærerutdanningen. Alle elever fortjener en lærer med lærerutdanning og formell kompetanse i fagene læreren underviser i. Forskning¹ viser at det er en sammenheng mellom lærere med formell kompetanse i undervisningsfag og deres forutsetninger for å drive for eksempel god tilpasset opplæring og systematisk faglig utviklingsarbeid. Lærere må også ha en viss faglig kompetanse for å kunne ta imot veiledning, for eksempel i forbindelse med elever med spesielle behov.

Utdanningsforbundet mener at lærerutdanningene må inneholde flere undervisningsfag enn i dag. Samtidig er vi opptatt av at reformer får virke med tanke på at de gir oss et bredere grunnlag for evaluering over tid. Vi ønsker ikke nye rammeplaner nå. Utdanningsforbundet ønsker en utredning innenfor dagens rammeplaner om hvordan uteksaminere lærere med flere undervisningsfag i sin utdanning enn det de har i dag. Mange nyutdannede har i tillegg for lik fagsammensetning og utredningen bør vurdere tiltak for større mangfold i fagsammensetningen. Vi ønsker flere lærere med formell kompetanse i praktiske og estetiske fag.

Med vennlig hilsen

Morten Solheim
Fung. seksjonsleder

Gunn Gallavara
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevet signatur.

---

¹ Les resultater blant annet fra RELEMAST-prosjektet ved Universitetet i Tromsø, ledet av professor Rachel Jakhelln https://uit.no/ansatte/person?p_document_id=43759